МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

ПЛЕМІННІ РЕСУРСИ, СЕЛЕКЦІЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ СОБАК

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо виконання курсової роботи
студентами денної і заочної форми навчання
згідно освітньої програми «Кінологія»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»
зі спеціальності 204 – Технологія
виробництва і переробки продукції тваринництва)

Суми – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

ПЛЕМІННІ РЕСУРСИ, СЕЛЕКЦІЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ СОБАК

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
щодо виконання курсової роботи
студентами денної і заочної форми навчання
згідно освітньої програми «Кінологія»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»
зі спеціальності 204 – Технологія
виробництва і переробки продукції тваринництва)

Суми – 2022

УДК 378.663.146

Укладач: Була Л.В., канд. с-г. наук, старший викладач кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

Племінні ресурси, селекція та відтворення собак : методичні вказівки щодо виконання курсової роботи студентами денної і заочної форми навчання згідно освітньої програми «Кінологія» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр» зі спеціальності 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва / укл.: Була Л.В. - Суми, 2022. – 26 с.

Методичні вказівки спрямовані на надання методичної допомоги студентам біолого-технологічного факультету, які навчаються за освітньою програмою «Кінологія», в написанні курсової роботи з дисципліни «Племінні ресурси, селекція та відтворення собак».

Рецензенти:

Веклич Л.В., зоотехнік Сумського обласного центру собаківництва КСУ, суддя FCI міжнародної категорії по групам порід

Опара В.О., канд. с.-г. наук., зав. кафедрою технології кормів та годівлі тварин Сумського національного аграрного університету.

Відповідальний за випуск:

канд. с.-г. наук, старший викладач Була Л.В.

Рекомендовано до видання методичною радою Сумського національного аграрного університету. Протокол № ____ від ___ січня 2022 р.

© Сумський національний аграрний університет, 2022

З М І С Т

ВСТУП……..... 4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ……...…. 5
2. ТЕМА ТА СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ……...… 11
3. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ……..... 12
3.1. Перелік умовних 12
позначень…… 12
3.2. Вступ……...…….. 12
3.3. Огляд 14
літератури…….. 15
3.4. Результати власних досліджень…… 16
……..... 16
3.5. Висновки і пропозиції……. 17
3.6. Список використаних 18
джерел…….…… 19
3.7. 20
Додатки……. 21
Додаток А…… 22
Додаток
Б…….
Додаток В……
Додаток Г……
Додаток Д……
Додаток Ж……...

ВСТУП

Племінна робота, або селекція – це науково обґрунтована система взаємопов‘язаних організаційно-економічних, ветеринарно-гігієнічних та зооінженерних заходів, спрямованих на якісне поліпшення тварин (удосконалення наявних і виведення нових високоцінних порід, типів, ліній, родин, які відповідають сучасним вимогам).

Основним змістом племінної справи у собаківництві є використання науково розроблених і апробованих широкою практикою передових, ефективних методів удосконалення собак різних порід: відбір кращих племінних тварин шляхом комплексної їх оцінки, цілеспрямований підбір для в‘язки псів та сук; спрямоване вирощування і виховання цуценят та молодих собак і систематичне дресирування дорослих тварин. Основне завдання цих методичних рекомендацій - спрямувати майбутнього фахівця з кінології на поглиблення теоретичних і практичних знань з організації племінної справи у галузі собаківництва за всіма її напрямками.

Курсова робота є складовою частиною навчального процесу і передбачає закріплення теоретичних знань з дисципліни «Племінні ресурси, селекція та відтворення собак». Робота є заключним етапом вивчення дисципліни та виконується кожним студентом самостійно під керівництвом викладача. Базою для виконання курсової роботи є знання, що одержані в процесі вивчення дисципліни, а також дисциплін «Розведення с.-г. тварин», «Селекція с.-г. тварин», «Біологія, утримання, годівля та профілактика захворювань собак» тощо.

Робота складається з двох частин: реферативної та розрахункової. При її виконанні студенти набувають досвіду кваліфіковано і грамотне висловлювати власні думки, узагальнювати матеріал опублікованої спеціальної літератури, виконувати технологічні розрахунки, творчо аналізувати одержані результати, формувати висновки і пропозиції.

Курсову роботу необхідно здати на кафедру для її перевірки не пізніше ніж за три тижні до початку екзаменаційної сесії.

Після рецензування роботи викладачем, студенту необхідно ліквідувати вказані недоліки і підготовитись до захисту.

Оцінка за курсову роботу виставляється на основі рецензії та її захисту.

Студент, який не виконав своєчасно і не захистив позитивно курсову роботу до екзамену не допускається.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна виконуватися у відповідності з тематикою і методикою, які зазначені у даних методичних вказівках.

Оформлення курсової роботи передбачає підготовку титульного аркуша, на якому вказуються міністерство, назва університету, назва кафедри, на якій вона виконувалася, повна назва теми роботи, прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, факультет, де він навчається, прізвище, ініціали, учене звання наукового керівника, рік і місце виконання роботи (Додаток А).

Курсову роботу студенти виконують державною мовою і подають до захисту у формі комп'ютерної верстки.

Текст роботи виконують на одній сторінці друкарських листів формату А4 (297 х 210 мм), залишаючи такі поля: ліве – 30 мм, праве – 10-15 мм, верхнє та нижнє – по 20 мм. Друкується текст через 1,5 інтервали, розмір шрифту 14, тема Times New Roman.

Текст курсової роботи викладається літературною мовою без вживання складних мовних зворотів, жаргонних та некоректних виразів.

Математичні знаки пишуть лише у формулах, а в тексті - словами. Наприклад, такий вираз, як ОЕ = 1000 ккал, необхідно писати «...обмінна енергія дорівнює 1000 ккал». Виняток становлять знаки плюс /+/ і мінус /-/ у супроводі цифр. Знаки «§» і «%» застосовують у супроводі цифр або літерних знаків, в інших випадках - пишуть словами. Для позначення множини вони не подвоюються, тобто замість виразу «… у §§ 1 і 2 зазначено» слід писати «...у §1 і 2 зазначено». Також, величини з розмірністю пишуться тільки цифрами, наприклад: температура тіла 38,2 °С, приблизний об'єм легень 0,75 м. Не ставляться перед числом з розмірністю прийменники «в», «у» або знак тире /-/. Числа до десяти за відсутності розмірності пишуть у тексті словами, від 11 і далі - цифрами. Дріб завжди пишуть цифрами.

Розріджений текст, збільшення інтервалу та шрифту задля штучного збільшення обсягу роботи, не допускається. Друкарські

помилки можна виправляти, але не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст курсової роботи студента поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти, які розміщують у логічній послідовності, під номером і назвою, яка розкриває їхній зміст.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ПРОПОЗИЦІЇ», «ЛІТЕРАТУРА», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається із з двох речень, то їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами з абзацу. Наприкінці заголовка, надрукованого у підбір тексту, ставиться крапка.

Всі заголовки - розділів, підрозділів, назви таблиць, рисунків, фотозображень, ілюстрацій друкують жирним шрифтом.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати трьом інтервалам.

Кожну структурну частину роботи (розділ) необхідно починати з нової сторінки.

До загального обсягу роботи, визначеного Порядком, не входять додатки, література, таблиці, які повністю займають площу сторінки.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, таблиць, рисунків, формул, посилань на літературні джерела подається у роботі арабськими цифрами.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації роботи, але він не нумерується. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Після слова «РОЗДІЛ» ставиться номер, без крапки, потім з нового рядка друкується заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу між якими ставлять крапку. В кінці номера у цьому ж рядку підрозділу ставиться крапка і друкуються заголовок.

Пункти і підпункти, якщо такі є, нумерують за правилами нумерації підрозділів.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах всієї роботи - наскрізна нумерація (за винятком таких у додатках). Зразу ж під ілюстраціями розміщується її наскрізний номер (Рис. 3.) після якого іде назва ілюстрації.

Ілюстрації (фото, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Таблиці нумерують у межах кожного розділу (за винятком таблиць у додатках) у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, слово «таблиця» пишеться курсивом, наприклад:

Таблиця 2.3

Динаміка живої маси цуценят різних порід у підсисний період, г

При перенесенні продовження таблиці на наступну сторінку слід повторювати головку таблиці, а не номери стовпчиків. У правому верхньому куті над таблицею пишуть «*Продовження таблиці 2.3*».

Формули у роботі нумеруються за наскрізним типом у круглих дужках біля правого краю аркуша на рівні відповідної формули, наприклад.

Посилання у тексті на таблиці та рисунки скорочуються, наприклад: рис. 3; табл. 3.

Примітки до тексту і таблиць, з яких указують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. …

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Ілюстрації мають відповідати тексту, а текст — ілюстрації. Їх розміщують для покращення сприйняття текстової частини роботи, без завантаження змісту надлишковою і допоміжною інформацією.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис. 1.»:,

- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;

- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;

- експлікацію, яка будується таким чином: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його, наприклад:

Рис. 1. Схема розміщення виробничих відділів розплідника:

1 - адміністративний корпус;

2 - вольєри;

3 - ізолятор та ветеринарний пункт;

4 - кухня;

5 - дресирувальний майданчик.

Основними видами ілюстративного матеріалу у курсовій роботі є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Посилання на ілюстрації мають бути по тексту без виділення самостійних фраз-посилань у вигляді окремих речень. Бажаною формою є розміщення посилань у круглих дужках «...(рис. 1) ...», або зворот типу: «...як це бачимо з рис. 1...», чи «... як це показано на рис. 1...»

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування).

Цифровий матеріал, як правило, має бути оформлений студентом у роботі у вигляді таблиць.

За формою таблиця – це вертикально і горизонтально упорядковане розміщення текстового (назви ознак, що вивчаються, та показників, які характеризують ці ознаки) та цифрового матеріалу (даних біометричної обробки відповідно до заголовків та підзаголовків). Таблиця слугує для розміщення як текстового, так і цифрового матеріалу.

Кожна таблиця повинна обов'язково мати назву, що розміщується над таблицею і друкується паралельно до тексту по

центру. Назву і слово *«Таблиця»* починають звичайно з великої букви і слово *«Таблиця»* розміщується з правого боку сторінки над назвою таблиці.

Заголовки граф мають бути короткими. Рекомендується уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф. Одиниці виміру, що повторюються, позначаються в тематичному заголовку. Якщо одиниці виміру різні, то вони позначаються у межах кожного заголовка, або підзаголовка граф. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не менше 8 мм.

У роботі таблиця розміщається після першого згадування її в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку курсової роботи або з поворотом за стрілкою годинника.

Таблиця 2.3

Назва таблиці

Заголовок	Заголовки граф		Заголовки граф	
	Підзаголовки граф	Підзаголовки граф	Підзаголовки граф	Підзаголовки граф
Заголовки рядків				
Заголовки рядків				
Заголовки рядків				

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації, які залишились попереду контексту, треба вказувати скорочене слово «дивись», наприклад (див. табл. 2.3).

Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці відсутні, то в ньому ставлять прочерк. Громіздкі таблиці можна виносити у «Додатки».

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. У разі перенесення таблиці на інший аркуш (сторінку) назву розміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину

під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому - бокових.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна заміняти лапками; якщо з двох або більше слів, то за першого повторення його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

У науковому дослідженні неможливо обійтися без посилань на наукові джерела літератури, тому що вони виконують у ньому декілька функцій – визначають новизну та актуальність досліджень, яка виражається в тому, що посилання виступають засобами виявлення проблеми, ступенем її вивчення, формулювання гіпотез. Знання літературних джерел повинне демонструвати компетентність вченого з досліджуваної проблеми, особливо якщо авторами робіт, що цитуються, є відомі дослідники.

Посилання у тексті на літературні джерела подаються у квадратних дужках, після згадування про автора. Наприклад: «Одна із основних ознак відтворення – це багатоплідність, яка залежить, за свідченнями багатьох наукових досліджень [1, 6, 13], від породної належності»; або наступний варіант: «М. В. Зубець [9] стверджує, що відтворна здатність це не лише важливий виробничо-економічний показник, а й критерій співвідношення «генотип-середовище», що характеризує відповідний ступінь пристосованості популяції…». У розділі «Список використаної літератури» під номером 9 має бути робота автора вищенаведеного твердження (9. Зубець М. В. Вибрані твори / Упорядник Б. Я. Панасюк – К.: Аграрна наука, 2003. 592 с.).

Скорочення і додатки відіграють у науковому тексті загальну роль. Вони дають змогу зменшити обсяг тексту, зробити його більш зрозумілим і необтяженим зайвою інформацією. Скорочення спрямовані на усікання слова, уведення типових скорочень слів. При цьому скорочення бувають двох видів: скорочення слова й абревіатура. У свою чергу, скорочення слів також розподіляються на два види: типові скорочення, що уведені завдяки тривалій практиці, і скорочення, що вводяться самим автором для запобігання громіздким повторам. Під абревіатурою розуміються іменник, складноскорочене

слово, утворене скороченням словосполучення, що читається по алфавітній назві початкових букв або з початкових елементів словосполучення.

У курсовій роботі всі слова повинні бути написані повністю. Усі не загальноприйняті або маловідомі скорочення потрібно обговорити при першому їх вживанні. Допустимі такі скорочення:

- окремих слів: с.-г. (сільськогосподарський) - тільки в таблицях; рис. (рисунок), табл. (таблиця) - при посиланні у тексті, коли скорочення ставлять у круглі дужки, наприклад: «Матеріали досліду показують, що інтенсивність росту цуценят зменшується у третьому періоді (табл. 3)»; і т. д. (і так далі), та ін. (та інше), і т. п. (і тому подібне) - в кінці речення після переліку; р. (рік), рр. (роки), шт. (штук), тис. (тисячі), млн. (мільйони), млрд. (мільярди) - при числах;

- спеціальних термінів: к.к.д. (коефіцієнт корисної дії), МО (міжнародні одиниці), СР (суха речовина), ОЕ (обмінна енергія), БЕР (без азотні екстрактивні речовини) - у таблицях;

- наукових ступенів і звань: к.с.-г.н. (кандидат сільськогосподарських наук), д.с.-г.н. (доктор сільськогосподарських наук), доц. (доцент), проф. (професор), акад. (академік) - при прізвищах у тексті;

- назв широковідомих установ: НАН України (Національна академія наук), УААН (Українська академія аграрних наук), АНВО України (Академія наук вищої освіти України);

- назв наукових і навчальних закладів: ун-т (університет), ін-т (інститут), НДІ (науково-дослідний інститут) при назві цих закладів у списку літератури.

Додатки оформляються як продовження роботи і розміщуються в її структурі після списку літератури на наступних сторінках в порядку появи на них посилань у тексті роботи.

Додаток повинен мати заголовок і загальну з текстом курсової роботи нумерацію сторінок. Кожний додаток починається з нової сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами друкується слово «Додаток __». Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, Й, І, Ї, О, Ч, Ь. Всі додатки повинні бути перелічені у змісті роботи із наведенням їх позначень і заголовків.

2. ТЕМА ТА СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір теми курсової роботи студент здійснює за погодженням з керівником з урахуванням своїх уподобань в галузі собаківництва та можливого зв'язку з темою майбутньої випускної роботи, після чого тема вважається затвердженою.

Для всіх курсових проектів загальна назва теми однакова: «Організація племінного розплідника собак породи ….. ». Відрізняється тема тільки назвою породи, яку за погодженням викладача, обрав студент.

У структурі курсової роботи виділяють (додаток Б): титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень (якщо є потреба), вступ, огляд літератури, результати власних досліджень, висновки, пропозиції виробництву, список використаної літератури і додатки. Усі розділи роботи мають бути викладені в строгій логічній послідовності та взаємозалежності.

Обсяг курсової роботи повинен бути в межах 35-45 сторінок, а саме за розділами: вступ – одна-дві сторінки; огляд літератури (реферативна частина) - в межах 15-18 сторінок; розрахунково-технологічна частина - 15-18 сторінок; висновки та пропозиції - до двох сторінок; список літератури – 20-30 джерел; додатки - без обмежень.

3. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ

Тема курсової роботи обирається студентом разом із викладачем відповідно індивідуального завдання і повністю вказується на титульному аркуші.

Зміст подається на початку роботи. У зміст включають номери і найменування розділів та підрозділів роботи, порядкові номери сторінок, на яких починається розділ чи підрозділ.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Даний перелік подається в роботі у вигляді окремого списку з двох стовпців, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч, через дефіс – їхнє детальне розшифрування (наприклад:

ПрАТ – приватне акціонерне товариство, КСУ – Кінологічна Спілка України, h^2 – коефіцієнт успадковуваності; M – середнє арифметичне). До списку включають маловідомі скорочення, абревіатуру, символи, що характеризують біологічні та генетико-популяційні параметри тощо. Загально вживані скорочення (***г, кг, м, см, л, га***) не вносяться до цього переліку.

ВСТУП

Досить стисло подається актуальність досліджень за темою на підставі існуючої проблеми та обґрунтовується необхідність їх проведення. В цьому розділі студент показує значення планування племінної роботи та значення організації племінних розплідників собак у розвитку галузі собаківництва загалом.

Мета та задачі досліджень подаються чітко і конкретно, у стислій формі і логічній послідовності, яка відображає етапність розв'язання поставленої темою роботи задачі.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Робота з науковою літературою у процесі виконання курсового проекту проводиться постійно і здійснюється у декілька етапів. Попередньо визначившись з вибором теми роботи розпочинається ознайомлення з літературою, яке забезпечує відповідний обсяг знань з вибраної проблеми. Робота з літературою дозволяє зрозуміти стан розробленості теми в науці та на виробництві, її важливість та необхідність, виділити напрями її дослідження, персоніфікувати текст курсової роботи за допомогою посилань на думки і положення науковців з літературних джерел. Нарешті, робота над літературою дає змогу чітко визначитися з власною новизною у вирішенні описаної в літературі проблеми.

Огляд літератури - це основні етапи розвитку наукової думки, яку викладено у наукових працях різних учених та практиків за проблемою, що розв'язується у роботі студентом. Стисло, критично, висвітлюючи роботи попередників, студент повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними, або застарілі на сучасному

етапі і потребують удосконалення.

Після докладного вивчення основних літературних джерел розпочинається написання літературного огляду (Розділ 1. Огляд літератури).

Виконувати розділ слід починати з аналізу джерел фахової літератури, після консультації з керівником курсової роботи, а матеріал доцільно розподілити на 3-4 підрозділи, кожен з яких повинен мати свою назву і номер.

Висвітлення історії створення породи має, наскільки можливо, показати еволюцію походження породи до сучасного етапу її розвитку.

Опис стандарту породи можливий за стандартизацією різних кінологічних організацій, але з обов'язковим наданням стандарту, який затверджений FCI (Міжнародною Кінологічною Федерацією). Інтерпретація стандарту – це зрозуміння трактовки його окремих положень.

В підрозділі «Сучасний стан породи в Україні» слід відобразити етапи становлення породи в країні, вказати існуючі зараз породні типи (моделі), заводські лінії, по можливості, вказати провідні розплідники, які займаються розведенням породи в Україні. Обов'язково потрібно вказати кращих плідників та їх вплив на розвиток породи у регіоні.

Кваліфіковане подання проблеми чи питання, як свідчить практика, можливе після опрацювання студентом 20-30 джерел літератури різних видів: монографій, наукових праць, статей періодичних видань; навчальних посібників, довідкової літератури і стандартів; електронних ресурсів.

Використовуючи джерела літератури необхідно посилатися на авторів робіт за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад:

- О.Г. Бесараб [21] вважає (установив, зробив висновок, стверджує та ін.), що...

- Відомо, що собака при робочому навантаженні повинен споживати на 30-50% більше обмінної енергії порівняно зі станом спокою [12, 14].

- Аналізуючи результати своїх досліджень, Є.М. Агапова (цит. за В.С. Топіхою [16]), звернула увагу на те, що...

У розділі «Список використаної літератури» під номером 21, відповідно, має бути робота автора вищенаведеного ствердження.

Прізвища та ініціали авторів джерел літератури в огляді і списку літератури пишуть мовою оригіналу без власного перекладу.

Науковий етикет потребує точно, мовою оригіналу, відтворювати цитований текст, бо найменше схоронення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Творча робота з літературою полягає не у механічному переписуванні матеріалів статті, а в аналітичній оцінці результатів досліджень, наведених фактів, усвідомлені завдяки чому отримані ті чи інші результати, що впливає на позитивні чи негативні наслідки і, як кінцевий підсумок, у вигляді короткого резюме викласти матеріал у літературному огляді.

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Структура дослідної частини має складатися з обов'язкових трьох розділів, відповідно до мети і завдань роботи. Розділам та підрозділам призначається номер і назва відповідно до змісту та послідовності викладання матеріалу.

Розділ «Основні ознаки селекції собак породи ….» У розділі необхідно описати сучасні проблеми селекції в породі, обов'язково перерахувати критерії відбору собак досліджуваної породи для племінного розведення; ознаки як екстер'єру, так і поведінки, на які обов'язково необхідно звертати увагу при підборі племінної пари.

Відбір за генетичними ознаками – найбільш складний елемент селекції і цілковито залежить від професійних знань та досвіду заводчика, його інтуїції та відношення до проблем розведення не тільки свого розплідника, а і породи у цілому. Тому у даному розділі необхідно також вказати генетичні аномалії та породні відхилення, які найбільш розповсюджені в породі. Також бажано вказати тип спадковості, який мають ці аномалії та відхилення, можливість їх попередження.

Розділ «Оцінка поголів'я собак розплідника». У розділі надається оцінка показників екстер'єру собак розплідника, а саме: надаються фотографії двох собак розплідника (пес та сука), їхні окомірні описові оцінки екстер'єру (додаток В) та оцінка за допомогою взяття промірів і розрахунку індексів тілобудови

дорослого пса і суки вказаної породи. Статистичний аналіз оформлюється у вигляді таблиць та екстер'єрних профілів (додаток Г). За стандарт приймаються вимоги офіційного стандарту FCI.

Розділ «Перспективний план племінної діяльності розплідника». У розділі наводиться чисельність племінних собак, подається коротка характеристика основного племінного поголів'я, наводиться рух племінного поголів'я на найближчі п'ять років. Також студентом обґрунтовуються показники відбору племінних тварин та підбору племінних пар, на які особливо буде звертатися увага у розпліднику, ***з метою створення свого бажаного типу собак у породі***. Бажано надати приклад підбору племінних пар на найближчий рік з обґрунтуванням фенотипових якостей собак та аналізом ступеня спорідненості майбутніх батьків. У розділі також перераховуються **основні організаційні заходи для реалізації програми селекції.**

Розділ повинен мати розкриття змісту у відповідності із напрямком тематики. Він завершує оформлення роботи і має нерозривний зв'язок із попередніми розділами.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень з рекомендаціями теоретичного чи прикладного характеру. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчання теми, а й недоліки та проблеми практичного функціонування.

Висновки формують з найбільш важливих результатів, одержаних автором у роботі, що містять формулювання розв'язаної проблеми чи задачі і мають відповідне значення; вони є віддзеркаленням теми, мети і завдання, поставлених у роботі.

Пропозиції виробництву мають складатися з врахуванням одержаних результатів і сформованих висновків, відповідати реальним умовам та можливостям конкретного господарства, носити переважно практичний характер і бачення автора стосовно впровадження їх у виробництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Список використаних літературних джерел – найважливіший елемент бібліографічного апарату наукового дослідження. Він міститься наприкінці роботи, але готується на самому початку її написання, у першу чергу, при написанні розділу 1 «Огляд літератури».

У розділі **за абеткою** вказуються літературні джерела, на які є посилання у тексті курсової роботи. Якщо у тексті наведено джерела іноземної мови, що написані латиницею, то у списку літератури їх розміщують після джерел української та російської мов за літерами латинської абетки.

Порядок оформлення літературних джерел подається згідно ДСТУ за прикладом, наведеним у Додатку Ж.

ДОДАТКИ

Додатки формують з первинного матеріалу, що має біометричну обробку, а також з матеріалів, що необхідні для повноти сприйняття курсової роботи. У якості додатків можуть використовуватися графіки, таблиці, масиви статистичної інформації, об’ємні схеми, інші тексти, матеріали методичного характеру, рисунки, фотографії.

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Племінні ресурси, селекція та відтворення собак»

на тему:

«Організація племінного розплідника собак породи німецька вівчарка»

Студента (ки) 1м курсу ___ групи
напряму підготовки 204 - ТВППТ
_____
(прізвище та ініціали)
Керівник _____
_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: ___Оцінка: ECTS __

Члени комісії _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Суми 20 __рік

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 3
РОЗДІЛ 1.Огляд літератури……..……..… 4
1.1. Історія створення породи німецька вівчарка……..…
1.2. Опис породи….……...
1.3. Сучасний стан породи в Україні……...…
РОЗДІЛ 2. Основні ознаки селекції собак породи німецька вівчарка.
РОЗДІЛ 3. Оцінка поголів'я собак розплідника…….
РОЗДІЛ 4. Перспективний план племінної діяльності розплідника...
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ……..…….....
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ…….
Додаток А…….....
Додаток Б……..….....

ДОДАТОК В

Опис екстер’єру пса відкритого класу

Прикус правильний ножніцеподібний, зуби у комплекті. Сім’яники добре розвинені, без недоліків.

Породний, середнього розміру, правильного формату, міцного типу конституції, з добре розвинутою мускулатурою пес.

Красива породна голова, пропорційна до тулубу. Правильне співвідношення черепа і морди, помірно виражений стоп, добре розвинені щелепи, спинка носа з ледь помітною горбинкою, мочка носа велика, чорна. Вуха правильно посаджені, міцні, середнього розміру. Очі темні. Губи добре пігментовані, сухі. Шия правильного виходу, трохи сирувата. Міцна лінія верху. Холка довга, добре виражена. Спина трохи напружена за холкою, помірно довга. Поперек короткий, досить мускулистий. Круп довгий, правильного нахилу. Хвіст правильної постанови і виходу. Форбруст добре виражений. Грудна клітина хорошої глибини і довжини. Живіт помірно підтягнутий. Передні кінцівки паралельні, правильної постанови з відмінним кутом плече-лопаткових суглобів, лікті правильно поставлені, передпліччя з сухою мускулатурою, гарної довжини. П'ясті правильного нахилу, міцні. Лапи овальні, в грудці. Задні кінцівки з гарними кутами. Скакальний суглоб сухий, чітко окреслений.

Шерсть правильної структури та довжини. Масть чепракова, собака добре пігментований.

Рухи вільні з гарним поштовхом задніх кінцівок.

Пес демонструє гарний темперамент та впевнену поведінку.

Оцінка – «відмінно».

ДОДАТОК Г

Проміри та індекси тілобудови племінної суки породи німецька вівчарка

Кличка	Альфа	
Стать, вік	сука	18 міс.
Проміри, см		
Висота в холці		57
Висота в крижах		52
Коса довжина тулубу		64
Висота ноги в лікті		30
Глибина грудей		26
Обхват грудей		68
Ширина грудей спереду		22
Обхват п’ястка		11
Довжина голови		23
Довжина морди		11
Ширина голови у вилицях		11
Індекси		
Індекс формату		112,3
Індекс високоногості		52,6
Індекс масивності		119,3
Індекс костистості		19,3

Висновки:

Додаток Д

Рух племінного поголів'я собак розплідника, гол.

Рік	Пси-плідники	Племінні суки	Ремонтний молодняк		Старі собаки	Закупівля собак
			1-го року життя	2-го року життя		
2022	1	2	2	-	-	1
2023	1	3	1	2	-	1
2024	2	5	2	1	-	-
2025	2	6	2	1	-	1
2026	2	6	3	1	2	-

Додаток Ж

Приклад оформлення списку літератури

Характеристика джерела	**Приклад оформлення**
Монографії: один, два або три автори	Гриценко В.В. Словарь по дрессировке собак / Гриценко В.В. – М.: Вече,
	Сотская М.Н., Московкина Н.Н. Племенное разведение собак. М.: ООО «Аквариум-Принт», 2006. 304 с.
	Басовський М. З., Рудик І. А., Буркат В. П. Вирощування, оцінка і використання плідників. К.: Урожай, 1992. 216 с.
Більше трьох авторів	Ладика В. І. , Хмельничий Л. М. , Буркат В. П. [та ін.]. Реєстрація ICAR: [Довідник] Суми: Сумський національний аграрний університет, 2010. 457 с.
Перекладні видання	Уиллис М.Б. Генетика собак / пер. с англ. М.Дуброва. М.: ЗАО Изд-во Центрполиграф, 2000. 604 с.
Довідники	Басовський М. З., Буркат В. П., Зубець М. В. [та ін]: Племінна робота: [Довідник] / За ред. М. В. Зубця і М. З. Басовського. К.: Асоціація Україна, 1995. 435 с.
Законодавчі, нормативні акти	Господарський процесуальний кодекс України: Офіц. текст із змін. станом на 1 лип. 2002 р. / М-во юстиції України. К.: Вид. дім „Ін Юре”, 2002. 129 с. (Кодекси України).
Складові частини: збірника наукових праць	Була Л.В. Успадковуваність форм поведінки у собак породи німецька вівчарка. Науковий Вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З.Гжицького. Львів, 2002. т.4(№2), ч.3. С.7-11. Балабанов Г.В., Була Л.В. Визначення технологічного

	показника працездатності спеціальних собак (з пошуку наркотичних засобів, вибухових речовин, зброї та боєприпасів). Науковий вісник Прикордонних військ: Науково-практичний альманах. Хмельницький: Видавництво НАПВУ. 2003. №1. С.27-30.
журналу	Була Л.В. Спецпідготовка службових собак. Рекомендовані критерії відбору. Тваринництво України, 2008. №1. С.31-33.
Тези доповідей	Цурпал В.В. Вплив соціальної моди на динаміку популяції собак. Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції (11-15 листопада 2019 р.). Суми, Сумський НАУ. 2019. С.41
Автореферати дисертацій	Була Л.В. Оцінка службових собак, які дресируються по пошуку наркотичних засобів та зброї: Автореф. дис. к-та с.-г. наук: 06.02.01 / Інститут розведення і генетики тварин. с. Чубинське, 2009. –20 с.
Посібники	Гайдук С.В. Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак. Навч. Посіб. – К.: «Інтерсервіс», 2017. 176 с.
Електронні ресурси	Службові собаки [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://dogserviceclub.ru/sobaki/statti/1458-sluzhbovi-sobaki.html

Була Людмила Валер’янівна

Племінні ресурси, селекція та відтворення собак

Методичні вказівки
щодо виконання курсової роботи

Суми, РВВ, Сумський національний аграрний університет, вул.Герасима Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна

_____

Підписано до друку _____ 2022 р. Формат А 5: Гарнітура Times New Roman
Тираж: _____ примірників. Замовлення № _____ Ум. друк. арк. ____